

یادداشت

امیر خداداد همدانی

روزنامه‌نگار

عضویت تاریخ‌ساز

توسعه فرامرزی و روزافزون فناوری‌های نوظهور از محورهای نشست سران «بریکس پلاس» بود؛ تا جایی که «شی جین پینگ» رئیس‌جمهور چین در نشست ژوهانسبورگ آفریقای جنوبی پیشنهاد تأسیس مرکز هوش مصنوعی برای کشورهای عضو بریکس را مطرح کرد و از فواید و مضرات توسعه هوش مصنوعی در سطح جهان سخن گفت. همچنین «نازندرا مودی» نخست‌وزیر هند که عضو مهم این گروه تأثیرگذار بین‌المللی است، پیشنهاد همکاری در زمینه فضا را داد و گفت: ما برای تشکیل سامانه ماهواره‌های بریکس تلاش می‌کنیم؛ امکان تشکیل مرکز تحقیقات فضایی بریکس وجود دارد، مرکزی که به نفع همه بشریت است. بر همین مناسبت که آخرین گزارش سالانه درباره توسعه رقابت ملی نواوری بریکس، حکایت از آن داد که کشورهای عضو این گروه، یک‌ششم هزینه‌های تحقیق و توسعه در سراسر جهان را انجام داده و یک چهارم کل مقالات تحقیقاتی حوزه فناوری را تولید کرده‌اند. این پنج کشور همچنین مجموعاً بیش از ۶ تریلیون دلار محصولات مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته را صادر کرده‌اند؛ رقمی که یک چهارم کل صادرات جهان در این زمینه را شامل می‌شود. به گفته کارشناسان، کشورهای بریکس پتانسیل همکاری گسترده‌ای را در زمینه‌های مختلف از جمله فناوری زیستی، تغییرات آب‌وهوا، توسعه انرژی‌های نو و فناوری‌های فضایی دارند.

اکنون و در سال ۲۰۲۳ ظرفیت‌های کشورها برای به اشتراک گذاشتن و توسعه ضروری قلمداد می‌شود و این مهم را در نطق کلیدی رئیس‌جمهور کشورمان در اجلاسیه بریکس پلاس شاهد بودیم. آنچه که سیدابراهیم رئیسی اعلام کرد: «به دلیل موقعیت خاص ترانزیتی و با برخورداری از منابع گسترده انرژی و همچنین توان بالای علمی و مهندسی در حوزه‌های متنوع، از جمله: تولیدات صنعتی، فناوری، نانو و پزشکی، آمادگی خود را برای هرگونه همکاری، اقدام مشترک اقتصادی و سرمایه‌گذاری با کشورهای اعلام می‌داریم.» در این میان اقتصادهای بزرگ و قطب‌های تحقیقاتی فناوری‌های نوظهور در گروه بریکس که از ارتباطاتی بی‌سیم گرفته تا محاسبات کوانتومی، دارای دانش و قدرت قابل توجهی هستند، برای همکاری با علاقه‌مندان به عضویت در بریکس اعلام آمادگی کرده و می‌توانند دستاوردهای خود در زمینه فناوری‌های فضایی، مانند ماهواره و هوش مصنوعی را به اشتراک بگذارند. بنابراین حالا که تجارت بین کشورهای بریکس طی پنج سال گذشته ۵۶ درصد افزایش یافته و به ۴۲۲ میلیارد دلار رسیده، تولید جهانی ۲۵٫۷ درصدی آنها با برنامه‌هایی که در این اجلاس اجرا می‌شود، افزایش می‌یابد. پیوستن ایران به این گروه قدرتمند جهانی، روزهایی همراه با پیشرفت و توسعه را نوید می‌دهد، همانگونه که رئیس‌جمهور تأکید کرد: «مطمئناً فواید عضویت جمهوری اسلامی ایران در گروه بریکس تاریخ‌ساز خواهد شد و صافی نو و گامی قوی‌تر در جهت عدالت، انصاف، اخلاق و صلح پایدار در صحنه بین‌المللی رقم خواهد زد.»

در پی سفر رئیس‌جمهور به ژوهانسبورگ، عضویت دائم کشورمان در بریکس محقق شد

ایران در باشگاه قدرت‌های نوظهور اقتصادی

سیاست خارجی

گروه سیاسی

سران ۵ قدرت بزرگ «بریکس» در نقطه آغازین نشست اخیر خود در شهر «ژوهانسبورگ» آفریقای جنوبی از موافقت با عضویت اصلی جمهوری اسلامی ایران در این گروه بین‌المللی خبر داده‌اند. وقتی «سریل رامافوزا» رئیس‌جمهور آفریقای جنوبی پنجشنبه گذشته در کنفرانس خبری مشترک سران «بریکس» اعلام کرد که ۵ عضو اصلی «بریکس» به عنوان اعضای اصلی «بریکس» و آژانتین موافقت کرده‌اند، بسیاری در این گروه با عضویت اصلی ایران، عربستان سعودی، امارات متحده عربی، مصر، اتیوپی و آرژانتین موافقت کرده‌اند. سران «بریکس» به سمت شرق است. یکی از مهم‌ترین نشانه‌های این واقعیت را می‌توان در تحولات اخیر و پرشتاب جهان از جمله در کنار هم قرار گرفتن قدرت‌های بزرگی همچون چین، روسیه، هند، برزیل و آفریقای جنوبی به عنوان اعضای اصلی «بریکس» نظاره‌گر بود. مشارکت فعال این کشورها ضمن تحکیم قدرت سیاسی-اقتصادی «بریکس»، فراهم‌کننده شرایطی است که در بطن آن رویکرد خود را نسبت به نظام سیاسی جهانی و نارضایتی نسبت به توزیع نامتوازن قدرت به اشتراک بگذارند. این مهم را سید ابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور روز پنجشنبه در پایان سفر به آفریقای جنوبی در اشاره به اهمیت پیوند ایران به این ائتلاف جهانی مورد توجه قرار داد و با اشاره به اینکه «بریکس» عمدتاً متمرکز بر همکاری‌های تجاری و اقتصادی است، یادآور شد که «نظام سلطه به دنبال آن است که با سلطه‌گری اجازه ندهند اقتصاد کشورهای مستقل از جمله ایران در ارتباط با دیگر کشورهای مستقل در منطقه و دنیا رشد کند، اما ارتباطات اعضای «بریکس» حتماً در این راستا که در این مجموعه کشورهای مستقل می‌خواهند ارتباطات تجاری و اقتصادی خود را با یکدیگر گسترش دهند مهم است و به اقتصاد مقاومتی نیز کمک می‌کند.» رئیسی عضویت ایران در گروه «بریکس» را امری

برای پیوستن به ائتلاف نوظهور «بریکس» می‌توان نشانه‌های احیای غرور و امید به آینده را دید. اینک این دیپلماسی و تأکیدش بر توسعه مناسبات منطقه‌ای و جهان، نقطه اوج خود را در پیوستن به ائتلاف بزرگ «بریکس» به منصف ظهور رسانده و تا همین جا بازخورد خود را در خبرهایی همچون سپاهدار شدن احتمالی جمهوری اسلامی ایران در بانک «بریکس» و تلاش جدی قدرت‌های جهانی برای مقابله با سلطه‌جویی دلار نمایان کرده است.

اهمیت سیاسی عضویت ایران در بریکس

در همین رابطه، «نایل فرگوسن»، تحلیلگر غربی معتقد است که قرن‌خونین بیستم شاهد «نزول غرب» و «تغییر جهت‌گیری جهان» به سمت شرق است. یکی از مهم‌ترین نشانه‌های این واقعیت را می‌توان در تحولات اخیر و پرشتاب جهان از جمله در کنار هم قرار گرفتن قدرت‌های بزرگی همچون چین، روسیه، هند، برزیل و آفریقای جنوبی به عنوان اعضای اصلی «بریکس» نظاره‌گر بود. مشارکت فعال این کشورها ضمن تحکیم قدرت سیاسی-اقتصادی «بریکس»، فراهم‌کننده شرایطی است که در بطن آن رویکرد خود را نسبت به نظام سیاسی جهانی و نارضایتی نسبت به توزیع نامتوازن قدرت به اشتراک بگذارند. این مهم را سید ابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور روز پنجشنبه در پایان سفر به آفریقای جنوبی در اشاره به اهمیت پیوند ایران به این ائتلاف جهانی مورد توجه قرار داد و با اشاره به اینکه «بریکس» عمدتاً متمرکز بر همکاری‌های تجاری و اقتصادی است، یادآور شد که «نظام سلطه به دنبال آن است که با سلطه‌گری اجازه ندهند اقتصاد کشورهای مستقل از جمله ایران در ارتباط با دیگر کشورهای مستقل در منطقه و دنیا رشد کند، اما ارتباطات اعضای «بریکس» حتماً در این راستا که در این مجموعه کشورهای مستقل می‌خواهند ارتباطات تجاری و اقتصادی خود را با یکدیگر گسترش دهند مهم است و به اقتصاد مقاومتی نیز کمک می‌کند.» رئیسی عضویت ایران در گروه «بریکس» را امری

ندانسته بلکه معتقد است که این رویداد حاصل سیاست انتخابی دولتش در جهت تأمین منافع کشور و مردم است. در اشاره به اهمیت پیوند سیاسی ایران به «بریکس»، همین کافی است که تقویت روابطی که جمهوری اسلامی با قدرت‌های اقتصاد دهه‌های پیش‌روی جهان، امکان مواجهه تمام‌عبار با یکجانبه‌گرایی و تک‌روی ایالات متحده خواهد یافت.

مأموریت اقتصادی

بی‌تردید از مهم‌ترین مأموریت‌های

کلیدی «بریکس» در ایجاد از اختصاصی و دل‌زدایی به‌واسطه فعالیت‌های بانک توسعه بریکس (NDB) تعریف می‌شود که مورد استقبال قریب به انتقالی اعضا قرار گرفته است؛ بویژه کشورهایی که سیاست خارجی و اقتصادی‌شان متأثر از سیاست‌های تحریمی و یکجانبه‌گرایانه آمریکا با اسلحه دلار بوده است. بی‌تردید عضویت ایران در «بریکس» نقش مهمی در گسترش همکاری‌های مالی و تجاری و تأمین بسیاری از نیازهای مالی و تکنولوژیک آن خواهد داشت. همچنین پیوستن ایران و

رئیس‌جمهور در جمع مقامات حاضر در پانزدهمین نشست گروه بریکس:

جهان‌نیامند بی‌ریزی یک نظام عادلانه است

حماییت جمهوری اسلامی ایران از دل‌زدایی در روابط اقتصادی به عنوان یکی از مقدمات بی‌ریزی نظامی عادلانه در جهانی که از واحد به یکی از ابزارهای سلطه‌گری در آن تبدیل شده موضعی بود که از سوی آیت‌الله رئیسی در پانزدهمین نشست اعضای گروه «بریکس» مورد تأکید قرار گرفت.

بر همین اساس رئیس‌جمهور کشورمان در سخنانی با بیان اینکه سلطه‌طلبی و بی‌عدالتی جهان را در وضعیت بغرنجی قرار داده گفت: جهان‌نیامند همگرایی برای بی‌ریزی یک نظام عادلانه و برخاسته از منافع جمعی است و بریکس نماد چنین تغییر و تحولی در مناسبات جهانی محسوب می‌شود؛ بویژه آنکه اعتماد جهانی به اثرگذاری بریکس رو به افزایش است. آیت‌الله رئیسی در بخشی از این سخنرانی تأکید کرد: ایران از ظرفیت‌های بی‌نظیری برخوردار است و آمادگی دارد در هر سه حوزه اصلی فعالیت‌های بریکس؛ یعنی حوزه‌های سیاسی-امنیتی، اقتصادی-مشارکت‌کننده، همکاری‌های راهبردی مختلف بین ایران و اعضای بریکس از جمله در حوزه‌های ترانزیت، انرژی و تجارت، دستور کار جهانی بریکس را حمایت می‌کند. وی همچنین خاطرنشان کرد: ایران به‌صورت قاطع از تلاش‌های بریکس برای دل‌زدایی از روابط اقتصادی میان اعضا و استفاده از ارزهای ملی حمایت می‌کند.

۱۴ دیدار رئیس‌جمهور در حاشیه بریکس

همکاری‌های دوجانبه و توسعه همکاری در دسترهای مختلف برای تقویت روند چندجانبه‌گرایی است.

علاقه‌مند به گسترش روابط

سید ابراهیم رئیسی در دیدار «نازندرا مودی» نخست‌وزیر هند، هم‌با اشاره به سابقه روابط دیرینه تمدنی و فرهنگی دو کشور گفت: ایران و هند همواره روابط دوستانه‌ای داشته‌اند و در حال حاضر نیز روابط سیاسی و دیپلماتیک حسنه‌ای دارند، اما روابط اقتصادی فی‌مابین متناسب با این روابط دوستانه توسعه نیافته است. رئیس‌جمهور افزود: ایران هند ظرفیت‌ها و زمینه‌های خوبی برای گسترش همکاری‌ها در عرصه‌های علمی، فناوری، فضایی، انرژی و ترانزیت دارند. همچنین تقویت همکاری‌های فی‌مابین در زمینه کریدور شمال-جنوب می‌تواند منافع هر دو کشور و هر دو ملت را تأمین کند. «نازندرا مودی» نیز در دیدار با ایران خرسندی از پیوستن کشورمان به گروه «بریکس» گفت: حضور ایران در این گروه می‌تواند انرژی مضاعفی به فعالیت‌های آن بخشند. نخست‌وزیر هند ضمن اشاره به سوابق روابط تمدنی و فرهنگی دو کشور، از علاقه‌مندی کشورش برای گسترش هر چه بیشتر روابط فی‌مابین در عرصه‌های مختلف خبر داد.

برزیل: در انتظار تبادلات فناوری

آیت‌الله رئیسی در دیدار «لولا داسیلوا» رئیس‌جمهور برزیل نیز توسعه بیش از پیش روابط دو کشور و گسترش همکاری‌های فی‌مابین تأکید کرد. رئیس‌جمهور با اشاره به اذعان مقامات آمریکایی مبنی بر شکست مفتضحانه سیاست فشار حداکثری علیه ایران، افزود: با وجود تحریم‌های ظالمانه، پیشرفت‌های ایران در علم و فناوری چشم‌انداز همکاری‌ها را روشن می‌کند. «لولا داسیلوا» نیز در این دیدار تأکید کرد: فرصت‌ها و زمینه‌های زیادی در عرصه‌های تبادلات علمی، فناوری، تجربیات دانشگاهی و نیز مسائل فرهنگی برای گسترش همکاری‌ها وجود دارد. روابط فی‌مابین وجود دارد. رئیس‌جمهور برزیل ساختار کنونی سازمان ملل را در چلچلیکی از تجاوز قدرت‌ها علیه حقوق ملت‌ها ناوآن

دیپلماسی

گروه سیاسی

در حاشیه برگزاری پانزدهمین نشست گروه بریکس در ژوهانسبورگ آفریقای جنوبی، آیت‌الله رئیسی با مقامات ارشد کشورهای شرکت‌کننده در این نشست دیدار کرد. رئیس‌جمهور در زمان محدود حضورش در پرجمعیت‌ترین شهر آفریقای جنوبی، در مجموع ۱۴ دیدار انجام داد که تنها نیمی از آنها رسمی یا اعلامی بود و نیمی از این دیدارها رسانه‌ای نشده است.

دیدار با رؤسای جمهور چین، برزیل، سنگال و تانزانیا و همچنین نخست‌وزیران هند و بنگلادش از جمله دیدارهای رسمی رئیس‌جمهور ایران در روز پنجشنبه بود. ضمن آنکه «فیصل بن فرحان» وزیر خارجه عربستان هم در حاشیه نشست سران کشورهای عضو «بریکس» در آفریقای جنوبی ملاقات کوتاهی با رئیس‌جمهور داشته است. ابراهیم رئیسی در این دیدارها، بر تقویت همکاری‌های تجاری و اقتصادی و همچنین تلاش‌های مشترک در مقابله با یک‌جانبه‌گرایی در جهان تأکید کرد که مورد استقبال طرف‌های گفت‌وگو قرار گرفت و در مقابل، آنان هم خود را علاقه‌مند به گسترش روابط با ایران نشان دادند.

چین: آماده تقویت همکاری‌ها

رؤسای جمهور ایران و چین بر تقویت همکاری‌های دوجانبه و روند چندجانبه‌گرایی بویژه در چهارچوب «بریکس» تأکید کردند. آیت‌الله رئیسی در دیدار «شی جین پینگ»، عضویت ایران در بریکس را موجب تقویت رویکردی اصولی این گروه از جمله مخالفت با یک‌جانبه‌گرایی آمریکا دانست. رئیس‌جمهور کشورمان با اشاره به توافقات جاری میان ایران و چین، اجرای توافقی‌ها در چهارچوب همکاری‌های راهبردی ۲۵ ساله دو کشور را مورد تأکید قرار داد. رئیس‌جمهور چین نیز در این دیدار با تبریک عضویت ایران در بریکس، گفت: چین آماده تقویت

دانست و گفت: بریکس باید بتواند منطق اقتصادی و نظمی جدید را در جهان بنا کند.

بنگلادش: اتحاد کشورهای اسلامی

سید ابراهیم رئیسی همچنین در دیدار خانم «شیخ حسینیه» نخست‌وزیر بنگلادش با قابل تقدیر دانستن تلاش‌های او برای پیشرفت بنگلادش، به اقدامات قدرت‌های سلطه‌گر برای متوقف کردن ایران از طریق اعمال تحریم‌های ظالمانه اشاره کرد و گفت: جمهوری اسلامی ایران با تبدیل تحریم‌ها و تهدیدها به فرصت، امروزه به ظرفیت‌ها و توانمندی‌های پیشرفته‌ای دست یافته و آماده است آنها را در راستای توسعه روابط با بنگلادش تبادل کند. رئیسی با اشاره به حمایت کامل دولت آمریکا از صهیونیست‌ها در پایمال کردن حقوق ملت فلسطین، بر حمایت از این ملت مظلوم به‌عنوان وظیفه‌ای انسانی و اسلامی تأکید کرد. خانم «شیخ حسینیه» نیز از علاقه‌مندی کشورش برای گسترش همکاری با ایران در عرصه‌های مختلف اقتصادی و فرهنگی، علمی و فناوری و خبر داد و ضمن تأکید بر اتحاد بیشتر کشورهای اسلامی اظهار داشت: مردم بنگلادش علی‌رغم برخورداری از مذاهب مختلف، در فضایی دوستانه، همزیستی کاملاً مسالمت‌آمیزی با یکدیگر دارند.

تانزانیا: فعالیت کمیسیون مشترک

رئیس‌جمهور در دیدار خانم «سامیه حسن» رئیس‌جمهور تانزانیا، با استقبال از گسترش همکاری‌های فی‌مابین، بر فعال شدن کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی دو کشور و همچنین برنامه‌ریزی برای ارتقای سطح روابط اقتصادی و فرهنگی تأکید کرد. رئیس‌جمهور همچنین آمادگی جمهوری اسلامی ایران را برای همکاری با تانزانیا، در زمینه ارائه خدمات فنی-مهندسی، ساخت سد و نیروگاه و در عرصه‌های کشاورزی و صنعتی اعلام کرد. خانم «سامیه حسن» نیز در این دیدار ضمن استقبال از فعال شدن کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی با ایران اظهار داشت: ایران و تانزانیا روابط سیاسی و دیپلماتیک دوستانه‌ای دارند و روابط اقتصادی دو کشور نیز باید متناسب با این روابط رشد کند.